

แบบรายงานการตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563

ประเด็นที่ 3 สุขภาพกลุ่มวัย

หัวข้อ อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15 – 19 ปี

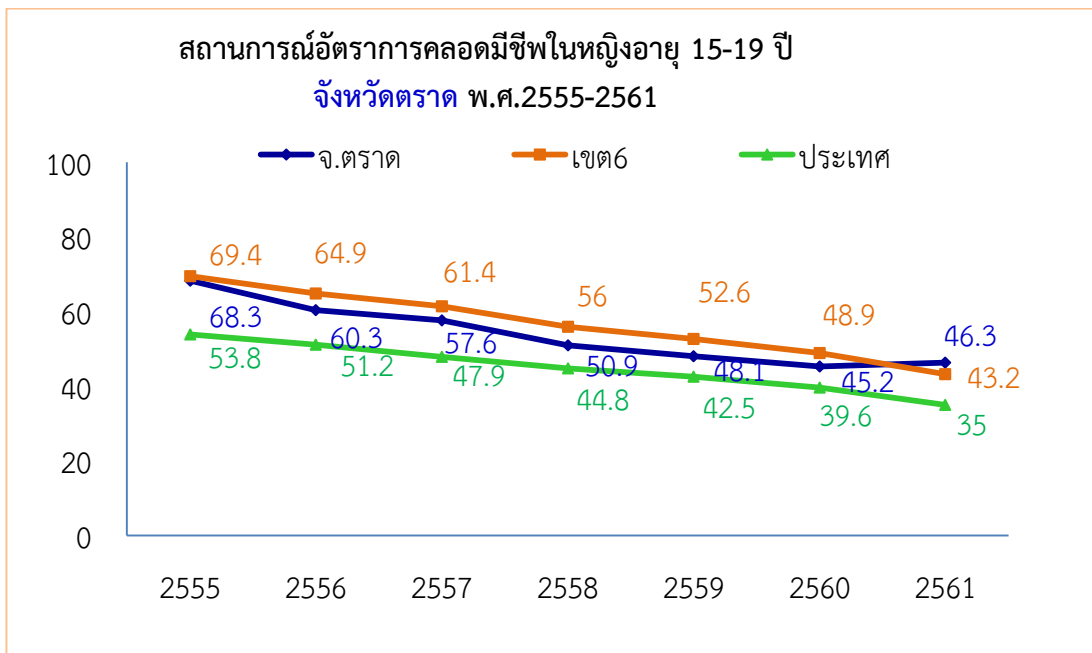
เขตสุขภาพที่ 6 จังหวัดตราด รอบที่ 1/2563

1. หน่วยงานที่รับผิดชอบ (กรม/กอง/ศูนย์วิชาการ)
หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก ศูนย์อนามัยที่ 6 กรมอนามัย
2. วิเคราะห์สถานการณ์ในพื้นที่

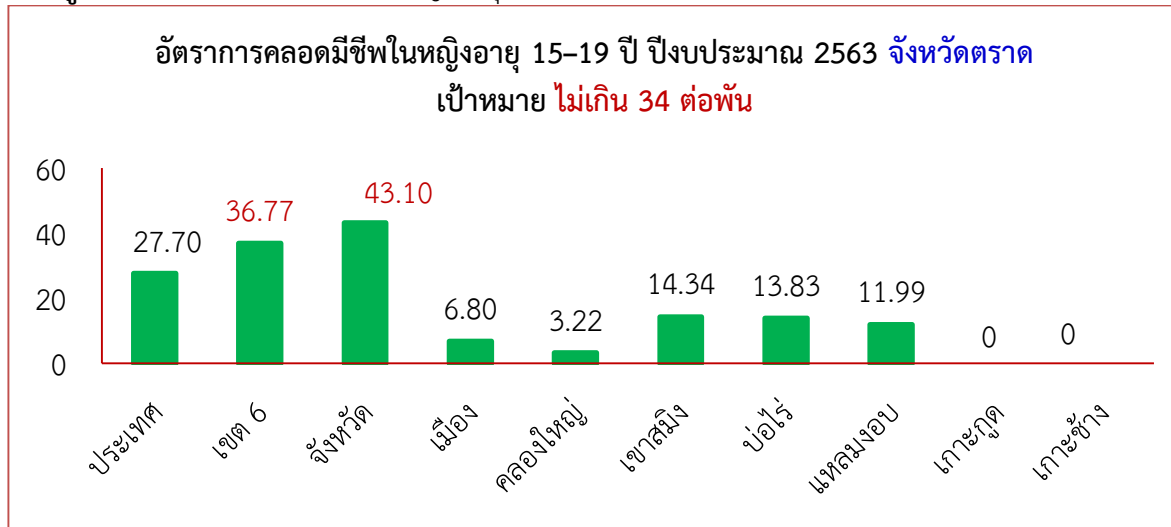
2.1 สถานการณ์

สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นจังหวัดตราด ตั้งแต่ปี 2555 พบอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี มีแนวโน้มลดลงจากอัตรา 68.3 เป็น 43.2 ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปีพันคนในปี 2561 (สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์, 2562) ดังแผนภูมิที่ 1 และปีงบประมาณ 2563 ไตรมาสที่ 1 (เป้าหมายไม่เกิน 34 ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปีพันคน) พบอัตรา 43.10 ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปีพันคน พบสูงสุดที่อำเภอเขาสมิง (อัตรา 14.34 ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปีพันคน) และต่ำสุดที่อำเภอเกาะช้าง และอำเภอเกาะกูด คือไม่พบการคลอดในหญิงอายุ 15-19 ปี ดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 1 สถานการณ์อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15 – 19 ปี จังหวัดตราด ปี 2555 – 2561

แผนภูมิที่ 2 อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี ปีงบประมาณ 2563 จังหวัดตราด

หมายเหตุ : ข้อมูลอัตราการคลอดปีงบประมาณ 2563 ระดับประเทศ เขต และจังหวัดเป็นข้อมูล HDC adjusted และระดับอำเภอเป็นข้อมูล HDC วันที่ 31 มกราคม 2563

การตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี (เป้าหมายไม่เกินร้อยละ 14) ตั้งแต่ปี 2558 มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 18.26 เป็นร้อยละ 12.45 ในปี 2562 และปีงบประมาณ 2563 ไตรมาสที่ 1 พบร้อยละ 20.34 สูงกว่าเป้าหมาย โดยพบ 2 อำเภอที่สูงเกินเป้าหมาย คือ อำเภอบ่อไร่ (ร้อยละ 25) และอำเภอเมือง (ร้อยละ 20) ดังแผนภูมิที่ 3 และจากข้อมูลในตารางที่ 2.2 มีข้อสังเกตคือ อำเภอเขาสมิง อำเภอคลองใหญ่ และอำเภอแหลมงอบ พบว่าการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี แต่ไม่พบข้อมูลที่เป็นเป้าหมายในการตั้งครรภ์ซ้ำ

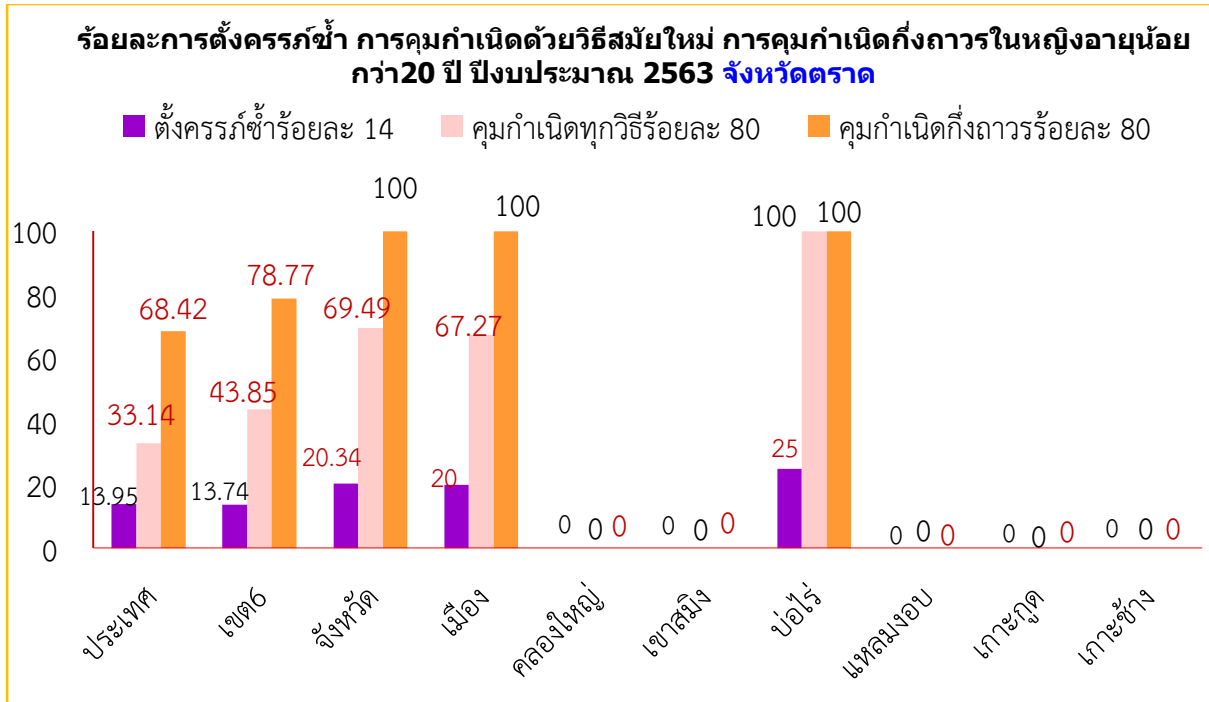
หญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี ที่ได้รับบริการคุมกำเนิดด้วยวิธีสมัยใหม่ (Modern Methods) หลังคลอดหรือหลังแท้ง (เป้าหมาย >ร้อยละ 80) ตั้งแต่ปี 2558 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมาก จากร้อยละ 7.36 เป็นร้อยละ 77.36 ในปี 2562 และปีงบประมาณ 2563 ไตรมาสที่ 1 ร้อยละ 69.49 ยังต่ำกว่าเป้าหมาย โดยพบ 1 อำเภอต่ำกว่าเป้าหมาย คือ อำเภอเมือง (ร้อยละ 67.27) ดังแผนภูมิที่ 3 และจากข้อมูลในตารางที่ 2.2 มีข้อสังเกตคือ อำเภอเขาสมิง อำเภอคลองใหญ่ และอำเภอแหลมงอบ ไม่พบข้อมูลที่เป็นเป้าหมายในการตั้งครรภ์ซ้ำ จึงไม่พบเป้าหมายในการคุมกำเนิดด้วยวิธีสมัยใหม่ แต่พบว่ามีอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี

ส่วนการได้รับบริการคุมกำเนิดด้วยวิธีกึ่งถาวร (ยาฝังคุมกำเนิด /ห่วงอนามัย) (เป้าหมาย >ร้อยละ 80) ตั้งแต่ปี 2558 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน จากร้อยละ 3.7 เป็นร้อยละ 98.54 ในปี 2562 และปีงบประมาณ 2563 ไตรมาสที่ 1 ร้อยละ 100 สูงกว่าเป้าหมาย ซึ่งพบ 2 อำเภอที่มีผลการบริการคุมกำเนิดด้วยวิธีกึ่งถาวร คือ อำเภอเมือง และอำเภอบ่อไร่ ดังแผนภูมิที่ 3

จากการดำเนินงานตามมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่ผ่านมาของจังหวัด โดยการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นผ่านคณะกรรมการระดับจังหวัด มีแผนการเสริมสร้าง Health Literacy ในกลุ่มวัยรุ่นเรื่องการคุมกำเนิด โอกาสเสี่ยงของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน และมีแผนการพัฒนาระบบบริการคุมกำเนิดทั้งก่อนและหลังคลอดให้แม่วัยรุ่นเข้าถึงได้ง่าย รวมทั้งมีระบบบริการแก่วัยรุ่นครอบคลุมทุกตำบลขับเคลื่อนการดำเนินงานอำเภอ

อนามัยเจริญพันธุ์และคลินิกที่เป็นมิตรกับวัยรุ่น พบว่าอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปีมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับเขตสุขภาพที่ 6 และประเทศ แต่ยังสูงกว่าเป้าหมาย ซึ่งในการดำเนินการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ เพื่อให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ต้องสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในการดำเนินการร่วมกันและต่อเนื่อง เพื่อส่งผลให้การตั้งครรภ์และผลกระทบจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นลดลง

แผนภูมิที่ 3 ร้อยละการตั้งครรภ์ซ้ำ การคุมกำเนิดด้วยวิธีสมัยใหม่ การคุมกำเนิดกึ่งถาวรในหญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี ปีงบประมาณ 2563 จังหวัดตราด

ที่มา : HDC วันที่ 31 มกราคม 2563

2.2 ข้อมูลผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นจังหวัดตราด ปีงบประมาณ 2563 (เดือนตุลาคม-ธันวาคม 2562)

ลำดับ	ตัวชี้วัด	รายการข้อมูล	เมือง	คลองใหญ่	เขาสมิง	ป้อไร่	แหลมงอบ	เกาะกูด	เกาะช้าง	ภาพรวมจังหวัด	เขต	ประเทศ
1.	อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี ต่อประชากร หญิงอายุ 15-19 ปี 1,000 คน	เป้าหมาย	2,058	621	976	795	417	49	193	5,109	159,962	1,568,746
		ผลงาน	14	2	14	11	5	0	0	46	839	7,826
		อัตรา	6.80	3.22	14.34	13.84	11.99	0.00	0.00	43.10	36.77	27.70
2.	การตั้งครรภ์ซ้ำ ในหญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี	เป้าหมาย	55	0	0	4	0	0	0	59	1,601	12,698
		ผลงาน	11	0	0	1	0	0	0	12	220	1,772
		ร้อยละ	20.00	0.00	0.00	25.00	0.00	0.00	0.00	20.34	13.74	13.95
3.	ร้อยละของหญิงอายุน้อยกว่า 20 ปีที่ได้รับบริการคุมกำเนิดด้วยวิธีสมัยใหม่ (Methods) หลังคลอดหรือหลังแท้ง	เป้าหมาย	55	0	0	4	0	0	0	59	1,601	12,698
		ผลงาน	37	0	0	4	0	0	0	41	702	4,208
		ร้อยละ	67.27	0.00	0.00	100.00	0.00	0.00	0.00	69.49	43.85	33.14
4.	ร้อยละของหญิงไทยอายุน้อยกว่า 20 ปี หลังคลอดหรือหลังแท้งที่คุมกำเนิดได้รับการคุมกำเนิดด้วยวิธีกึ่งถาวร (ยาฝังคุมกำเนิด/ห่วงอนามัย)	เป้าหมาย	37	0	0	4	0	0	0	41	702	4,208
		ผลงาน	37	0	0	4	0	0	0	41	553	2,879
		ร้อยละ	100.00	0.00	0.00	100.00	0.00	0.00	0.00	100.00	78.77	68.42

แหล่งข้อมูล : HDC ณ วันที่ 31 มกราคม 2563

2.3 ปัญหา กิจกรรมการแก้ไขปัญหา และผลการดำเนินงาน

ปัญหา /สาเหตุ	แผน /กิจกรรมการแก้ไขปัญหา	ความก้าวหน้า /ผลการดำเนินงาน
<p>1. การขับเคลื่อนพ.ร.บ. การป้องกันและแก้ไขปัญหา การตั้งครรภในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 เป็นเชิงนโยบาย ในระดับจังหวัดไม่ถึง กลุ่มเป้าหมาย คือ วัยรุ่น</p>	<p>1.1 ประชุมคณะอนุกรรมการป้องกันและ แก้ปัญหาการตั้งครรภในวัยรุ่นระดับจังหวัด ครั้งที่ 1</p> <p>1.2 การประเมินรับรองมาตรฐานบริการ ที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่น YFHS เพื่อเพิ่ม ช่องทางการเข้าถึงบริการของวัยรุ่น และ ประเมินรับรองมาตรฐานอำเภออนามัยการ เจริญพันธุ์ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของพื้นที่ ซึ่งในปี 2563 มีการปรับปรุงเกณฑ์การ ประเมินรับรองให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้วัยรุ่นเข้าถึง ข้อมูลข่าวสาร สามารถตัดสินใจในการดูแล สุขภาพของตนเองและเพิ่มการเข้าถึงบริการ - มีการจัดทำแผนการส่งเสริมความรู้ ด้าน สุขภาพสำหรับวัยรุ่นและครอบครัว เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภใน วัยรุ่น 	<p>1.1 จากการประชุมในปีที่ผ่านมา มีการรายงานสถานการณ์ของ จังหวัด ผลการดำเนินงานของ คณะอนุกรรมการฯ และในปี 2563 ดำเนินการจัดประชุม คณะอนุกรรมการฯ ครั้งที่ 1/2563 เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2563 โดยมี การรายงานสถานการณ์การตั้งครรภ ในปัจจุบัน ติดตามการดำเนินงาน ของภาคีเครือข่าย การพัฒนาสื่อ ประชาสัมพันธ์และรายงานผลการ ขับเคลื่อนพ.ร.บ.ฯในระดับพื้นที่</p> <p>1.2 จังหวัดตราดเป็นจังหวัดอนามัย การเจริญพันธุ์ โดยมีโรงพยาบาล และอำเภอผ่านการรับรองมาตรฐาน YFHS และ RHD ครบร้อยละ 100 และครบประเมินรับรองซ้ำ 1 โรงพยาบาล 1 อำเภอ คือ โรงพยาบาลตราดและอำเภอเมือง และศูนย์อนามัยที่ 6 ได้จัดประชุม พัฒนาทีมประเมินรับรองระดับ จังหวัด ในวันที่ 29-31 มกราคม 2563 เพื่อเพิ่มศักยภาพให้ทีม ประเมินระดับจังหวัดและวางแผน ประเมินรับรองในพื้นที่ต่อไป</p>
<p>2. ข้อมูลผลการดำเนินการใน HDC ไม่ครบถ้วนและทันสมัย</p>	<p>2.1 ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาการใช้ โปรแกรม HDC ระดับเขตสุขภาพที่ 6 โดยวิทยากรจากศูนย์เทคโนโลยีและการ สื่อสารกระทรวงสาธารณสุข เพื่อแก้ปัญหา ของพื้นที่ เช่น เทคนิคการบันทึกข้อมูล Type Area ของประชากร ฯลฯ</p>	<p>2.1 ศูนย์อนามัยที่ 6 ดำเนินการ จัดประชุมโดยเชิญผู้รับผิดชอบงาน สารสนเทศและบันทึกข้อมูลของ จังหวัดตราดเข้าร่วมประชุม เมื่อ วันที่ 19 – 21 พฤศจิกายน 2562 จากติดตามข้อมูลในระบบ HDC ยัง มีข้อมูลบางส่วนที่ต้องมีการติดตาม</p>

ปัญหา /สาเหตุ	แผน /กิจกรรมการแก้ไขปัญหา	ความก้าวหน้า /ผลการดำเนินงาน
<p>3. การคุมกำเนิดทุกวิธี ค่อนข้างน้อยในบางอำเภอ</p>	<p>2.2 ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาฐานข้อมูล เฝ้าระวังการตั้งครรภ์และการแท้งในวัยรุ่น เขตสุขภาพที่ 6 เพื่อเก็บข้อมูลเพื่อใช้เป็น ฐานข้อมูลในการดำเนินงาน และนำเสนอ ผลการเฝ้าระวังในการประชุม คณะอนุกรรมการฯ และใช้เป็นแนวทางใน การวิเคราะห์แก้ไขปัญหาพร้อมกับภาคี เครือข่าย</p> <p>3.1 ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาพยาบาล วิชาชีพในการฝังยาคุมกำเนิดและให้ คำปรึกษา เพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการ คุมกำเนิดในรพ.สต.ที่มีความพร้อมในการ จัดบริการ โดยศูนย์อนามัยที่ 6 ได้ประสาน สอบถามความต้องการในการอบรม และ ข้อมูลความต้องการสนับสนุนจากศูนย์ อนามัยที่ 6 ในการประชุมถอดบทเรียน พยาบาลที่ให้บริการฝังยาคุมกำเนิด ในปีงบประมาณ 2562</p> <p>3.2 นิเทศ ติดตามการดำเนินงานรายอำเภอ</p> <p>3.3 พัฒนาระบบการส่งต่อภายนอกให้มี ประสิทธิภาพ ติดตามผู้รับบริการที่ส่งต่อให้ ได้รับบริการคุมกำเนิดที่เหมาะสมและมี ประสิทธิภาพ</p>	<p>การบันทึกข้อมูล เช่น การบันทึก ข้อมูลการตั้งครรภ์และการคลอด</p> <p>2.2 ศูนย์อนามัยที่ 6 ร่วมกับจังหวัด ตราดในการพัฒนาฐานข้อมูล เฝ้าระวังการตั้งครรภ์และการแท้ง ในวัยรุ่น โดยเก็บข้อมูลผ่าน Google Form และดึงข้อมูลจาก 43 แฟ้ม โดยดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือ ในเดือนพฤศจิกายน 2562 และ ดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ - กันยายน 2563</p> <p>3.1 ศูนย์อนามัยที่ 6 จัดประชุมใน เดือนกุมภาพันธ์ 2563 โดยใช้ หลักสูตรของกรมอนามัย และขอ หน่วยคะแนน CNEU จำนวน 16 หน่วย จากสภาการพยาบาล ซึ่ง จังหวัดตราดส่งพยาบาลวิชาชีพใน รพ.สต. เข้าร่วมรับการอบรมเพื่อ เพิ่มช่องทางการเข้าถึงบริการ คุมกำเนิดถึงถาวรให้แก่วัยรุ่นใน ชุมชน</p>

3. นวัตกรรม /ตัวอย่างที่ดี (ถ้ามี)

“ติดอาวุธ หยุดยั้งตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสามแยกด่าน” โดยตำบลด่านขุนทด อำเภอบ่อไร่ ดำเนินงาน
ต่อเนื่องจากนมแม่ เป็นอำเภออนามัยเจริญพันธุ์เพื่อลดการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ
จากบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด ดำเนินกิจกรรมให้ความรู้แก่เด็กวัยรุ่นและครอบครัว โรงเรียนขยาย
โอกาส, จัดตั้งคลินิกวัยรุ่นในโรงเรียนและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล, เพิ่มช่องทางการเข้าถึง โดยการให้
คำปรึกษาทางกลุ่มไลน์ เฟสบุ๊ก และโทรศัพท์ รวมถึงจัดตั้งกลุ่มสวัสดิการแม่วัยรุ่น ให้การดูแลช่วยเหลือกันเอง

ในกลุ่ม เช่น อบรมอาชีพ พบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ปัจจุบันมีสมาชิก 30 ราย ทั้งนี้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลได้ขยายบริการการฝังยาคุมกำเนิด มีวัยรุ่นมารับบริการฝังยาคุมกำเนิด 15 ราย การดำเนินงานได้ผลดี ส่งผลให้จำนวนหญิงตั้งครรภ์ในวัยรุ่นลดลงปีละ 1-2 ราย จากปี 2559 จำนวน 7 ราย เหลือ 1 ราย ในปี 2562

4. ข้อเสนอแนะของผู้นิเทศ

4.1 สำหรับพื้นที่

4.1.1 ขับเคลื่อนพ.ร.บ.และยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสู่ระดับพื้นที่ผ่านคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับจังหวัด คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอหรือคณะกรรมการอำเภออนามัยการเจริญพันธุ์ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุก ภาคส่วนตามพ.ร.บ.ฯ

4.1.2 ขยายพื้นที่ดำเนินการใช้พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559

4.1.3 ติดตามผลการบันทึกข้อมูล 43 แฟ้มของแต่ละพื้นที่ เพื่อพัฒนา ปรับปรุงความครบถ้วน และถูกต้องของข้อมูล

4.2 สำหรับส่วนกลาง

4.2.1 การสนับสนุนข้อมูล /สื่อที่ทันสมัยในการดำเนินการของพื้นที่เพื่อสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพแก่วัยรุ่นให้ครอบคลุมกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติ

4.2.2 การขับเคลื่อนพ.ร.บ.และยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับประเทศสู่ระดับเขตสุขภาพ

ผู้รายงาน : นางสาวกฤษิณี พรหมมินทร์

ตำแหน่ง : นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ

วัน/เดือน/ปี : 6 กุมภาพันธ์ 2563

โทร : 084-0198740

E-mail : Phuri.po9@gmail.com

ผู้ตรวจรายงาน : นางยุพา ชัยเพชร

ตำแหน่ง : นักวิชาการสาธารณสุขเชี่ยวชาญ (ด้านโภชนาการ)

วัน/เดือน/ปี 6 กุมภาพันธ์ 2563

โทร : 094-4794115

E-mail : yupha_dang@hotmail.com